A NEW COURSE IN READING PALI

Bài 11.4

Đoạn kinh 8 (SN)

Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa āveņikāni dukkhāni, yāni mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, mātugāmo daharo'va samāno patikulam gacchati, ñātakehi vinā hoti. Idam, bhikkhave, mātugāmassa paṭhamam āveṇikam dukkham, yam mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Puna ca param, bhikkhave, mātugāmo utunī hoti. Idam, bhikkhave, mātugāmassa dutiyam āveṇikam dukkham, yam mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Puna ca param, bhikkhave, mātugāmo gabbhinī hoti. Idam, bhikkhave, mātugāmassa tatiyam āveṇikam dukkham, yam mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Puna ca param, bhikkhave, mātugāmo vijāyati. Idam, bhikkhave, mātugāmassa catuttham āveṇikam dukkham, yam mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Puna caparam, bhikkhave, mātugāmo purisassa pāricariyam upeti. Idam kho, bhikkhave, mātugāmassa pañcamam āveṇikam dukkham, yam mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehi. Imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa āveṇikāni dukkhāni, yāni mātugāmo paccanubhoti, aññatr'eva purisehî»ti.

Từ vựng đoạn kinh 8

STT	Từ Pali	Nghĩa Việt liên quan đến đoạn kinh	Từ loại
1	Pañca	5	Số
2	Ayaṃ/idaṃ~ Imaṃ/ayaṃ	Người ấy, vật ấy	Đại, nhân xưng/chỉ định, 3
3	Bhikkhu	Tỳ Kheo	Danh, nam
4	Mātugāmo	Người đàn bà	Danh, nữ
5	Āveņika	Đặc biệt, nổi trội	Tính
6	Dukkham	Khổ	Danh, trung
7	Yo/yam~ Yad/yā	Người mà, vật mà Mà người ấy, mà vật ấy Người nào, vật nào	Đại, quan hệ
8	Paccanubhoti	Kinh qua, trải qua	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
9	Aññatra	Bên ngoài, tách biệt với [kết hợp danh từ xuất xứ cách]	Giới từ
10	Eva	[Nhấn mạnh]	Phụ
11	Puriso	Người đàn ông, người	Danh, nam
12	Katama	(Người) nào, (việc) gì	Tính
13	Idha	Tại đây, nơi đây	Trạng
14	Dahara	Trẻ tuổi	Tính

15	Samāna	Thì, là, tồn tại	Hiện phân
16	Patikulo	Nhà chồng, gia tộc chồng	Danh, nam
17	Gacchati	Đi	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
18	Ñātako	Bà con, họ hang	Danh, nam
19	Vinā	Không có [kết hợp danh từ xuất xứ cách]	Giới từ
20	Hoti	Thì, là, tồn tại	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
21	Paṭhama	Thứ nhất	Tính
22	Puna	Lần nữa, lặp lại, thêm nữa, hơn nữa	Phụ
23	Ca/vā	Và, hoặc	Phụ
24	Aparam	Thêm nữa, tiếp theo, thứ nữa	Trạng
25	Utunin	Có kinh	Tính
26	Dutiya	Thứ hai	Tính
27	Gabbhinin	Có thai, mang thai	Tính
28	Tatiya	Thứ ba	Tính
29	Vijāyati	Sinh đẻ	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
30	Catuttha	Thứ tư	Tính
31	Pāricariyā	Sự phục vụ, sự hầu hạ	Danh, nữ
32	Upeti	Đi đến, thực hiện	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
33	(I)ti	[Ký hiệu trích dẫn]	Phụ

Ngữ pháp đoạn kinh 8

STT	Điểm Ngữ pháp	Tổng quát	Đoạn kinh 8
1	NA	NA	NA

Đoạn kinh 9 (SN)

Atha kho rājā Pasenadikosalo yena Bhagavā ten'upasaṅkami; upasaṅkamitvā Bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho aññataro puriso yena rājā Pasenadikosalo ten'upasaṅkami; upasaṅkamitvā rañño Pasenadīkosalassa upakaṇṇake ārocesi: «Mallikā, deva, devī dhītaraṃ vijātā»ti. Evaṃ vutte, rājā Pasenadikosalo anattamano ahosi.

Atha kho Bhagavā rājānam Pasenadikosalam anattamanatam viditvā tāyam velāyam imā gāthāyo abhāsi:

«Itthîpi hi ekacciyā – seyyā posa janādhipa; medhāvinī sīlavatī – sassudevā patibbatā.

Tassā yo jāyati poso — sūro hoti disampati; tādisā subhariyā putto — rajjampi anusāsatî»ti

Chú giải

- (1) **posāti** posehi
- (2) **sassudevāti** sassusasuradevatā
- (3) tādisā subhariyāti tādisāya subhariyāya

Từ vựng đoạn kinh 9

STT	Từ Pali	Nghĩa Việt liên quan đến đoạn kinh	Từ loại
1	Atha	Rồi, thì	Phu
2	Kho	Quả thực, chính đó	Phụ
3	Rājan	Vua	Danh, nam
4	Pasenadi	Tên riêng của nhà vua	Danh, nam
5	Kosalo	Địa danh	Danh, nam
6	Yo/yaṃ~ Yad/yā	Người mà, vật mà Mà người ấy, mà vật ấy Người nào, vật nào	Đại, quan hệ
7	Bhagavant	Đức Thế Tôn	Danh, nam
8	So~sa/taṃ~tad/ Sā	Người ấy, vật ấy	Đại, nhân xưng/chỉ định, 3
9	Upasaṅkami	Đi đến	Động, bất định, chủ động, mô tả
10	Upasaṅkamitvā	Đi đến	Động, bất biến
11	Abhivādetvā	Đảnh lễ	Động, bất biến
12	Eka	Một	Tính
13	Anto	Bên, phía	Danh, nam
14	Nisīdi	Ngồi xuống	Động, bất định, chủ động, mô tả
15	Aññatara	(Người) nào đó, (vật) nào đó	Tính
16	Puriso	Người đàn ông, người	Danh, nam
17	Upakaṇṇake	Bí mật	Trạng
18	Ārocesi	Thông báo	Động, bất định, chủ động, mô tả
19	Mallikā	Tên riêng hoàng hậu	Danh, nữ
20	Devo	Bệ hạ	Danh, nam
21	Devī	Hoàng hậu	Danh, nữ
22	Dhītar	Con gái	Danh, nữ
23	Vijāta	Sinh đẻ	Quá phân

24	Evam	Như vậy, như thế	Trạng
25	Vutta	Được nói	Quá phân
26	Attamana	Vui mừng, thích ý	Tính
27	Ahosi	Thì, là, tồn tại	Động, bất định, chủ động, mô tả
28	Vidityā	Biết, hiểu	Động, bất biến
29	Velā	Thời gian, lúc, dịp	Danh, nữ
	Ayam/idam~		,
30	imam/ayam	Người ấy, vật ấy	Đại, nhân xưng/chỉ định, 3
31	Gāthā	Bài kệ, bài thơ	Danh, nữ
32	Abhāsi	Nói	Động, bất định, chủ động, mô tả
33	Itthī	Người phụ nữ, người con gái	Danh, nữ
34	Pi	Và, nhưng, tuy nhiên [đệm]	Phụ
35	Hi	Bởi vì, quả thật	Phụ
36	Ekacciya	(Người) nào đó, (vật) nào đó	Tính
37	Seyya	Tốt hơn [kết hợp danh từ xuất xứ cách]	Tính, so sánh hơn
38	Poso	Người đàn ông, người nam	Danh, nam
39	Jano	Người, quần chúng	Danh, nam
40	Adhipo	Vị chủ	Danh, nam
41	Medhāvinī	Người nữ trí tuệ	Danh, nữ
42	Sīlavatī	Người nữ giới đức	Danh, nữ
43	Sassu	Mẹ chồng, mẹ vợ	Danh, nữ
44	Devo	Vị trời	Danh, nam
45	Patibbatā	Người vợ tận tụy	Danh, nữ
46	Jāyati	Được sinh ra	Động, hiện tại, bị động, mô tả
47	Sūra	Dũng cảm	Tính
48	Hoti	Thì, là, tồn tại	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
49	Disampati	Vua	Danh, nam
50	Tādisa	Như vậy, (với phẩm chất, với đặc tính) như vậy	Tính
51	Su-	Tốt, hay, đẹp [tích cực]	Tiền tố
52	Bhariyā	Người vợ	Danh, nữ
53	Putto	Con trai	Danh, nam
54	Rajjaṃ	Vương quốc, ngôi vua	Danh, trung
55	Anusāsati	Cai trị	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
		· •	
56	Sasuro	Cha chồng, cha vợ	Danh, nam

57	Devatā	Vi trời	Danh, nữ
51	Derutu	1 1 11 11	Builli, IIu

Ngữ pháp đoạn kinh 9

STT	Điểm Ngữ pháp	Tổng quát	Đoạn kinh 9
1	Danh từ dùng làm	Trong Pali, danh từ có thể	sassudevā
	tính từ	được dùng làm tính từ, khi	
		đó, nó sẽ dựa vào nguyên	
		mẫu của nó để phát triển	
		sang các dạng tính khác cho	
		đầy đủ.	
		Ví dụ:	
		[cittaṃ] là danh từ trung tính, ở chủ cách/trực bổ cách số ít, và có nghĩa là [tâm]. Nguyên mẫu của danh từ [cittaṃ] là [citta].	
		Khi biến thành tính từ, nó sẽ có ba nguyên mẫu tương ứng với ba tính:	
		(1) Nam tính: nguyên mẫu vẫn là [citta], biến cách theo danh từ nam tính nguyên mẫu [buddha] (2) Trung tính: nguyên mẫu vẫn là [citta], biến cách theo danh từ trung tính nguyên	
		mẫu [rūpa] (3) Nữ tính: nguyên mẫu là [cittā], biến cách theo danh	
		từ nữ tính nguyên mẫu [sālā]	

Đoạn kinh 13 (AN)

evam me sutam —
ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra
kho bhagavā bhikkhū āmantesi —

[&]quot;bhikkhavo"ti. "bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca

[&]quot;dvemāni, bhikkhave, vajjāni. katamāni dve? diṭṭhadhammikañca vajjaṃ samparāyikañca vajjaṃ. katamañca, bhikkhave, diṭṭhadhammikaṃ vajjaṃ? idha, bhikkhave, ekacco passati coraṃ āgucāriṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā

{vividhāni kammakaraṇāni (ka.)} kārente; kasāhipi tālente, vettehipi tālente, addhadaṇḍakehipi tālente, hatthampi chindante, pādampi chindante, hatthapādampi chindante, kaṇṇampi chindante, nāsampi chindante, kaṇṇamāsampi chindante...

"katamañca, bhikkhave, samparāyikam vajjam? idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati —

'kāyaduccaritassa kho pana pāpako dukkho vipāko abhisamparāyam, vacīduccaritassa pāpako dukkho vipāko abhisamparāyam, manoduccaritassa pāpako dukkho vipāko abhisamparāyam. ahañceva kho pana kāyena duccaritam careyyam, vācāya duccaritam careyyam, manasā duccaritam careyyam. kiñca tam yāham na kāyassa bhedā param maranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjeyyan'ti. so samparāyikassa vajjassa bhīto kāyaduccaritam pahāya kāyasucaritam bhāveti, vacīduccaritam pahāya vacīsucaritam bhāveti, manoduccaritam pahāya manosucaritam bhāveti, suddham attānam pariharati. idam vuccati, bhikkhave, samparāyikam vajjam...

Chú giải

- (1) **rājāno gahetvā vividhā kammakāraņā kārenteti** coram gahetvā vividhā kammakāraņā rājapurisā karonti, rājāno pana tā kārenti nāma. tam coram evam kammakāranākāriyamānam esa passati.
- (2) **kiñca tanti** kim nāma tam kāraṇam bhaveyya.
- (3) **yāhanti** yena aham.

Từ vựng đoạn kinh 13

STT	Từ Pali	Nghĩa Việt liên quan đến	Từ loại
		đoạn kinh	
1	Evaṃ	Như vậy, như thế	Trạng
2	Me	Tôi, ta [gián bổ/sở hữu/dụng cụ cách, số ít]	Đại, nhân xưng, 1
3	Suta	Được nghe	Quá phân
4	Eka	Một	Tính
5	Samayo	Thời gian, dịp, lúc	Danh, nam
6	Bhagavant	Thế Tôn	Danh, nam
7	Sāvatthī	Tên thành phố	Danh, nữ
8	Viharati	Sống, ngụ	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
9	Jetavanam	Tên khu vườn	Danh, trung
10	Anāthapiņḍiko	Tên người	Danh, nam
11	Ārāmo	Tu viện	Danh, nam
12	Tatra	Tại đó	Trạng
13	Bhikkhu	Tỳ kheo	Danh, nam

14	Āmantesi	Goi	Động, bất định, chủ động, mô tả
15	Bhadanto	Ngài [tiếng tôn xưng]	Danh, nam
16	Paccassosi	Vâng thuận	Động, bất định, chủ động, mô tả
17	So~sa/tam~tad/ Sā Eso~esa/etam~ etad/esā	Người ấy, vật ấy	Đại, nhân xưng/chỉ định, 3
18	Avoca	Nói	Động, bất định, chủ động, mô tả
19	Dvi	Hai	Số
20	Ayaṃ/idaṃ~ imaṃ/ayaṃ	Người ấy, vật ấy	Đại, nhân xưng/chỉ định, 3
21	Vajjam	Tội, lỗi	Danh, trung
22	Katama	(Người) nào, (vật) gì	Tính
23	Diţţhadhammik a	Hiện tại, thuộc về kiếp này	Tính
24	Samparāyika	Thuộc về kiếp sau	Tính
25	Idha	Ở đây	Trạng
26	Ekacca	(Người) nào đó, (vật) nào đó	Tính
27	Passati	Thấy	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
28	Coro	Tên trộm, tên cướp	Danh, nam
29	Āgu	Tội, sự phạm pháp	Danh, trung
30	Cāriṃ	Người làm, người thực hiện	Danh, trung
31	Rājan	Vua	Danh, nam
32	Gahetvā	Nắm, bắt	Động, bất biến
33	Vividha	Đa dạng	Tính
34	Kammaṃ	Hành động, hành vi, việc làm, công việc, nghiệp	Danh, trung
35	Kāraņā	Sự hành hạ, sự trừng phạt, sự trừng trị	Danh, nữ
36	Karoti	Làm, thực hiện	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
37	Kāreti	[Động từ truyền động xuất phát từ Karoti]	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
38	Kasā	Roi	Danh, nữ
39	Pi	[Liệt kê, kết nối]	Phụ
40	Tāļeti	Đánh, đập	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
41	Vettaṃ	Gậy	Danh, trung
42	Addhadandaka m	Búa	Danh, trung
43	Hattho	Tay	Danh, nam
44	Chindati	Chặt, cắt	Động, hiện tại, chủ động, mô tả

45	Pādaṃ	Chân	Danh, trung
46	Каџџаф	Lỗ tai	Danh, trung
47	Nāsā	Mũi	Danh, nữ
48	(i)ti	Như vậy, như vầy	Trạng
49	Paţisañcikkhati	Suy xét	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
50	Kāyo	Thân	Danh, nam
		Xấu, kém, ác [tiêu	
51	Du-	cuc]	Tiền tố
52	Caritam	Hành vi	Danh, trung
53	Pana	[Đệm]	Phu
54	Pāpa	Ác	Tính
		Xka = có thuộc tính	
55	-ka	X, có tính chất X	Hậu tố, hình thành tính từ
56	Dukkha	Khổ	Tính
57	Vipāko	Quả	Danh, nam
58	Abhisamparāyo	Kiếp sau	Danh, nam
59	Vacī	Lời nói	Danh, nữ
60	Manas	Tâm	Danh, trung
61	Aham	Tôi, ta	Đại, nhân xưng, 1
62	Ce	Nếu	Phụ
63	Eva	[Nhấn mạnh]	Phụ
	C	Làm, thực hiện, hành	DA 12.4A À 11.4
64	Careyya	động, tiến hành	Động, chủ động, cầu khiến
65	Vācā	Lời nói	Danh, nữ
66	Ko/kim/kā	Ai, cái gì	Đại, nghi vấn
		Người mà, vật mà	
67	Yo/yam~	Mà người ấy, mà vật	Dại, quan hệ
07	Yad/yā	ây	Dai, quan ne
		Người nào, vật nào	
68	Bhedo	Sự tan rã	Danh, nam
69	Param	Sau khi [kết hợp danh	Giới từ
	,	từ xuất xứ cách]	Giorta
70	Maraṇaṃ	Sự chết, cái chết	Danh, trung
71	Apāyo	Địa ngục, cõi khổ sở	Danh, nam
		Sự nghiệp, hành	
72	Gati	trình, sự tái sinh, cõi,	Danh, nữ
		hành vi	
73	Vinipāto	Cõi khổ	Danh, nam
74	Nirayo	Địa ngục	Danh, trung
75	Upapajjeyya	Sinh lên	Động, chủ động, cầu khiến
76	Bhīta	Sợ hãi	Quá phân
77	Pahāya	Từ bỏ	Động, bất biến
78	Su-	Hay, tốt, thiện [tích	Tiền tố
		cực]	
79	Bhavati	Thì, là, tồn tại	Động, hiện tại, chủ động, mô tả

80	Bhāveti	[Động từ truyền động xuất phát từ Bhavati]	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
81	Suddha	Được thanh lọc	Quá phân
82	Attan	Bản thân, bản ngã	Danh, nam
83	Pariharati	Bảo vệ, gìn giữ, tránh né, mang lại, đi vòng quanh	Động, hiện tại, chủ động, mô tả
84	Vuccati	Được gọi	Động, hiện tại, bị động, mô tả
85	Puriso	Người, đàn ông	Danh, nam
86	Nāma	Được gọi là, được coi là	Trạng từ
87	Kāriyati	Bị làm, bị thực hiện	Động, hiện tại, bị động, mô tả
88	Kāraņaṃ	Nguyên nhân	Danh, trung

Ngữ pháp đoạn kinh 13

Nhắc lại về ý nghĩa động từ truyền động, phần cấu tạo động từ truyền động đã được nói rõ trong các tài liệu. Ví dụ:

- (1) [Hanati] là động từ hiện tại, mô tả cách, có nghĩa [giết], [A hanati B] = [A giết B], dạng động từ này chúng ta đã quá quen, nên biết thêm tên gọi kĩ thuật của nó là [Động từ tha động]. Trong tiếng Anh, hễ nói [Verb] trong bối cảnh không có gì đặc biệt, thì tự hiểu đó là [động từ tha động]
- (2) [Hanāpeti] là động từ hiện tại, mô tả cách, có nghĩa [xui/khiến ai đó giết], [A hanāpeti B] = [A xúi B đi giết (ông C nào đó)], đây là [động từ truyền động causative verb], tức chủ từ A không thực hiện (hành động Giết), mà thực hiện (hành động Xúi/Khiến Giết). Đó là chỗ lắt léo về ý nghĩa của dạng động từ này, vì khi nó xuất hiện, chúng ta có 2 thông tin về 2 hành động: (hành động Xúi/Khiến Giết) do A làm, và (hành động Giết) do B làm.

Về ngôn ngữ [A hanāpeti B], thì A là Chủ từ ở chủ cách, còn B là Túc từ trực tiếp ở trực bổ cách; nhưng về logic, thì [A làm Chủ hành động Xúi/Khiến Giết], còn [B cũng làm Chủ hành động Giết]

Nội dung trên là phần cơ bản về động từ truyền động, nó không nhất thiết đúng tuyệt đối. Ta thử gợi mở vấn đề như sau: xét quan hệ 3 người [A khiến B giết C].

Khi nói [A hanāpeti B] = [A xui/khiến B giết], A khiến còn B giết Nhưng liệu có thể nói [A hanāpeti C] = [A khiến C Bị Giết (bởi B)], A khiến còn C Bị Giết (bởi B) có được không? Có khi nào có trường hợp đó trong Pali không?

Với nội dung nhắc lại như trên, và vấn đề gợi mở đặt ra như trên để làm chủ đề quan sát, hãy đọc tuần tự nội dung đoạn kinh/chú giải và giải quyết tuần tự các vấn đề sau:

- [1] Đọc câu chú giải (1), và trả lời vấn đề gợi mở trên. Gợi ý: hãy xem xét kĩ càng và xác định trong câu chú giải đó, A, B, C là những danh từ nào?
- [2] Sau khi đọc câu chú giải (1) ổn thỏa, hãy áp dụng đọc vào đoạn kinh, và cho biết các động từ [Tāleti] và [Chindati] xuất hiện dưới dạng phân từ trong đoạn kinh trên có gì đặc biệt về mặt ý nghĩa? Khi phát hiện ra điểm đặc biệt này, nó nói lên hiện tượng cụ thể gì về cách dùng động từ trong ngôn ngữ Pali?
- [3] Hãy xem đoạn kinh được tô đậm, gồm 2 câu kinh, GIỮA 2 câu này có một dấu chấm, dấu chấm đó có hợp lý không? Nếu cho bạn biết hiện tượng chấm câu như vậy xuất hiện khá nhiều trong bản Pali Miến Điện, thì bạn rút ra nhận định gì về việc chấm câu? Với nhận định đó, nếu bạn quyết định đọc bản Pali Miến Điện, thì bạn nên có thái độ gì để đọc/hiểu đúng?

Aggavaṃsa gives as examples of the two constructions, inter alia puriso purisaṃ purisena vā pūvaṃ khādeti,
a man has a man eat a cake, or a man has a cake eaten by a man (Sadd 593).

- 6. It is used with interjections *dhi-r-atthu idha jīvitam*, a curse on life here! (Sn 440).
- 7. It has various adverbial uses

[4] Hình ảnh trên trích từ một quyền giáo trình Pali uy tín [A PALI GRAMMAR FOR STUDENTS], trong đó ví dụ thứ 5 có liên quan đến chủ đề động từ truyền động ta đang bàn, để dễ hiểu, đoạn thông tin đó được cô đọng như sau – muốn hiểu tiếp một nội dung khác trong đoạn thông tin đó, xin mời bạn... đào sâu tiếp:

[... puriso purisena pūvaṃ khādeti] = [một người khiến cái bánh bị ăn bởi một người khác], với [pūvaṃ] = [cái bánh] và [khādeti] = [khiến ăn/bị ăn]

Với những gì bạn quan sát/giải quyết Thực Tế với đoạn kinh trên, bạn hãy thẩm định thông tin trên của quyển giáo trình là Đúng hay Sai? Từ đó, bạn rút ra được điều gì về cách/phương pháp học/nghiên cứu Pali?